

De H. C. v. d. Brink zegt in het weekblad „Woord en Geest“:

Gelijk men weet, is het aan een onbescheidenheid van „De Bazin“ (Dr. Schijlder) te danken, dat ruchtbaar werd, dat die naam op de Kerkelijke Conferentie ter sprake kwam.

Zooveel woorden, zooveel onjuistheden. Maar met De v. d. Brink polemiseer ik niet meer in finesse, omdat hij (blijkens vorige gevallen) toch niet op de zaak ingaat; daarom volsta ik met een ontkennning. Overigens denke men eens na over de vraag, of de drukke reclame van en vóór (vooral: van) het „Nederl. Geref. kerkkoor“ niet weerlegt, wat hier staat. Dat De v. d. B. ontstond is over het verloop der zaak (omdat de naam, die veel meer dan „ter sprake kwam“ niet geaccepteerd werd) kan ik begrijpen. Het wordt vooral door dat kerkkoor niet prettiger. Maar het is geen reden voor zulke toornafleiding.

Vestibule en binnenkamer.

In „De Saambinder“ (theologisch-kerkelijk verzameld van Dr. Kersten e.s.) staat nog altijd de dialoog tusschen Bart en Kees. Het gaat thans over het Hooglied en den tekst: de koning heeft mij gebracht in zijn binnenkameren. Bart vindt:

Wij verstaan onder die binnenkameren des Konings, dat plekje of die toestand, waarin de Heers door Zijn Geest Zijn volk wel eens, bij hooge uitzondering, brengt. Nietwaar? Wij laten maar niet iedereen in onze binnenkamer, daar mogen alleen maar onze intieme vrienden komen. Zoo is het bijzonder bij Z. M. de Koning. Gewone en buitengewone gasten in de spreekkamer, soms in de salon. Maar de binnenkamer, waar de geheimen van het huiselijk leven bekend worden, zie Kees, daar heeft niet iedereen mee te maken, dat zijn geheimen, die niet voor ieders oogen en ooren bestemd zijn.

Vervolgens constateert Bart, dat alleen de uitverkorenen het zoover brengen, dat alleen „de Bruid des Heeren, het wijf des Lams“ erin komt:

Kees. Maar hoe komen die in die binnenkameren? Bart. Dat zegt hier de Bruid: „De Koning bracht mij in Zijn binnenkamer.“ Zie Kees, in dat goddelijk geheim kabinet moet de Heers ons zelf brengen. En dat doet Hij dan ook. Hij heeft daar Zijn gemeente al ingebracht in de volheid des tijds. Toen kwam Hij om te zoeken en zalig te maken dat verloren was. Heel den weg dien de Heers Jezus ging, van Zijn krib tot in Zijn graf, zocht Hij naar de lievelingen van Zijn hart. En Hij vond ze.

Kees. Waar vond Hij ze, Bart? Bart. Hij vond ze in de binnenkameren des doods. Hij wekte hen met zichzelf op uit dien dood — wij zijn met Hem opgewekt — Hij voer met hen ten hemel en bracht ze in de binnenkameren van Gods eeuwig Vaderhuis — wij zijn met Hem in den hemel gezet, zegt de apostel.

Kees. Jawel, dat is voorwerpelijk. Maar hoe kom ik daar ooit in bewustheid voor mijn eigen hart?

Bart. Hij brengt Zijn volk er ook dadelijk. Daarom zoekt Hij ze op. Dan gaan ze, om zoo te spreken, door de vestibule der wedergeboorte. Dan komen ze allen voor de spiegel der ontdekking, daar leeren zij walgen van zichzelf.

Iets verder:

Bart. Er zijn kinderen Gods, die komen hun gehele leven niet verder als de treurzaal. Zij zien wel de deur, maar door Jezus ingaan, daar komt het niet toe.

Kees. Dus blijven die er buiten? Bart. Die worden door den koning bij hun sterfven binnengeleid. Maar er zijn er ook, die evenals de Bruid, bij hun leven in de binnenkamer geleid worden.

De gedachtenfouten aanwijzen, die hier liggen, zal wel niet noodig zijn; wij willen trouwens enkel maar typeeren. Overigens is de onderscheiding tusschen objectieve en subjectieve introductie in de binnenkameren merkwaardig in dit orgaan. Tenslotte: de exegese van hen, die meenen, dat de koning in het Hooglied de verkeerde rol heeft, terwijl de herders-bruidegom de ware is (volgens welke opvatting dus het inleiden van de bruid in de binnenkameren van den koning een verkeerde daad van dien koning geweest is) ligt hier wel ver uit het gezicht.

Wij zeggen niet, dat die exegese onfeilbaar is; maar hier zal wel haar buiten het gezicht blijven te verklaren zijn alleen uit het feit, dat Hellenbroek en de Schotten ze niet hebben overwogen. Reeds eerder bleek de samensteller van deze dialogen een getrouw volgelier van een Schotsch auteur.

K. S.

BOEKBESPREKING.

„Beelden en Gestalten“, door R. Dijkstra. Utrecht — Kemink & Zoon.

De Dijkstra heeft het voornemen heldengestalten uit de H. Schrift en de geschiedenis te beschrijven. Uit het O. T. behandelt hij Abraham, Jacob en Jozef, Mozes en David, Job en Ruth. Hij voegt zich in taal en stijl zooveel mogelijk naar de Schrift. De boekjes zijn niet alleen bestemd voor de kinderen, maar voor het groote publiek, dat gaarne zijn hoofdfiguren uit den Bijbel in het volle licht wil aanschouwen. Het schijnt ons toe, dat de D. geslaagd is. De vele gegevens zijn bijeengevoegd en tot één geheel gemaakt. In dit eerste deeltje van ruim 170 bladz. vinden wij 10 platen naar schilderijen van groote meesters. Het boekje zal zijn weg wel vinden.

J. D. W.

Jeruzalem en Sodom anonym.

Dr. C. Bouma heeft het over een mij niet nader bekenden scheurkalender, waaruit het volgende schoon verhaal kwam:

„Bij menigmen maakt, helaas, de plechtige ure van openbare belijdenis des geloofs slechts een voorbijgaanden indruk, die door het toegeven aan de hegeertigheden der jonkheid maar al te ras is vervlogen. Gelukkig is het echter niet zoo bij allen.

Een hoogbejaarde vrouw vertelde op haar sterfbed het volgende:

Voor meer dan 60 jaar ging ik bij een godvruchtig leeraar op catechisatie en deed dan ook bij hem mijn belijdenis. Wij waren juist met ons vijftiggen aannemelingen. Daarom zeide hij aan het slot zijner toespraak:

„Och, trouwe Herder uwer lammeren, het zijn er juist vijftig, — dat is veel, maar laat ze alle vijftig zalig worden! Wanneer dat echter te veel van U gevraagd is, laat dan toch de helft zalig worden — vijf en twintig!

Maar dat is misschien ook te veel: ach, slechts twaalf! Neen, wat zeg ik, — laat er slechts één zalig worden. Amen!”

Dat heb ik nooit kunnen vergeten. Dat is mij door het hart gegaan en terwijl de leeraar ons in het gebed aan den Heere opdroeg, heb ik Hem beloofd: ik zal, als God het wil, die één worden. Dat is mij mijn gansche leven door altijd bijgebleven en nu wil ik hopen, dat het ook zoo blijven zal tot het einde en ik tot mijn ouden leeraar in den hemel zal kunnen zeggen: „Dominee, één is er toch zalig geworden!”

Dr. Bouma vindt het wonderlijk. Ik ook. Vandaag leest men boeken over de „Sionieten“ en het geestelijk „Jeruzalem“ en vindt het stichtelijk en, niet eens morgen, maar ook al weer vandaag, acht men het even stichtelijk, te worden ingeleid in het klimaat van Sodom en Gomorra.

Duivel-diaken en engel-diaken.

In de Kerkb., off. orgaan v. d. Geref. kerk van Amsterdam-Zuid, spreekt de heer v. K. over een rede van Dr. de Hartog te Amsterdam gehouden, over het ambt der diakenen. Merkwaardig was zijn onderscheiding:

Als typen werden aan de vergadering voorgesteld de duivel-diaken Judas en de engel-diaken Stefanus. Een greep in de Schrift, waarvan de redenaar zelf het gewaande gevoelde blijkens zijn verklaring: ik zou het zoo niet durven zeggen als het er niet stond. Maar om tot zulk een uitspraak te komen, behoeft men niet eerst schroom te overwinnen, want „het“ staat er niet. Judas was geen diaken en daarom ook geen duivel-diaken. En Stefanus was gewoon diaken en daarom geen engel-diaken. In de door Judas gedragen heers was niet de geringste schaduw van het toekomstig diaconaat, ook al zou hij, Johannes haar aan zijn gordel hebben gehad, want er is niet één plaats in de evangeliën, die het ontvangen en uitgeven van geld door den geveinsden discipel inschakelt in de hoogepriesterlijke bediening van zijn Meester.

Even later lezen we nog in hetzelfde artikel:

Tegenover Judas, geboren uit het rijk van de macht en van het succes, het diaconaat vermoordend in de reclamezucht en de persoonlijke verheffing, teekent hij Stefanus, geboren uit het rijk der kracht, aangestoken door de rian des Geestes uit het Goddelijk hofdehart, het ambt bewegend als een persoonlijk offer voor het aangezicht vol bloed en wonden, het eigen hart stellend als een open bloem voor de zon. Schoone gedachten, maar die toch het wezen niet treffen. Het verheerlijkt Hoofd der gemeente, dat persoonlijk uit den hemel door middel der ambten de kerk regeert en zegen, verschijnt hier slechts in een floers.

Tooneelquaestie.

In de „Utr. Kerkb.“ haalt Dr. J. C. Rullmann tegenover een medewerker van „Woord en Geest“, die een uittaling van Dr. Kuyper gaf over het tooneel, (waarin deze medewerker — ten onrechte — een beschrijving zag van onze „houding“ tegenover het tooneel) een driestar van Dr. Kuyper aan, waarin deze passage:

Thans vooral, nu ons tooneel zoo diep zonk, dat het niet baat, of ge al eens een beter stink uitkleet. Het goede, althans dragelijke, is hier exceptie, het schadelijke regel.

En wie het Komediebezoek, op voorgang van de Koningin, nog in verband met het Heilig Avondmaal, thans ten onzent aanbeveelt, kent of zijn tijd niet, of is op psychologisch gebied de belichaamde naïviteit, doordien hij niet inziet, hoe hij door zulk een oproep, vooral onder onze heere standen, zoo al niet de deftiger papa's en mama's, dan toch het jongere geslacht dat onder hun goede opgroei, lukt naar een bezoeidelde atmosfeer.

De Rullmann voegt er aan toe:

Tot zoover Dr. Kuyper.

Men hanteert het zich voor gezegd: Aanbeveling van het komediebezoek lukt het jongere geslacht naar een bezoeidelde atmosfeer.

Natuurlijk is hiermee de zaak allerminst afgedaan. Maar het is goed, dat Dr. Rullmann heeft laten zien, dat met een enkel citaatje van een niet nader bekenden auteur in „Woord en Geest“ nog niet „onze houding tegenover het tooneel“ is afgehandeld aan de hand van Dr. A. Kuyper. De zaak is toch wel wat moeilijker, dan „W. en G.“ zegt.

tientallen jaren hebben gemeend zoo ongeveer de eenige Calvinisten ter wereld te zijn, dat deze waan ons werd ontnomen.

Met dit meer internationaal leven als Gereformeerden stond zeker ook de stichting van het Calvinfonds in verband. Een broeder, die zich bescheiden op den achtergrond hield, stelde een belangrijk bedrag ter beschikking van Directeuren der Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Geref. Grondslag, ten einde mogelijk te maken, dat van tijd tot tijd een Gereformeerd buitenlandsch geleerde naar hier kwam om lezingen te houden.

Dezer dagen is dat voor 't eerst geschied. Een bekend Schotsch hoogleeraar in de Kerkgeschiedenis kwam naar Amsterdam en sprak daar voor hoogleraren, studenten der V. U. en voor verdere belangstellenden over de Kerken en de theologie in Schotland in vroeger en later tijd. Dat was een feit van betekenis. Niet alleen omdat zij die de voordrachten hoorden, daarvan hebben genoten. Maar ook en misschien meer nog, omdat daardoor weer een nauwere aanraking is gekomen tusschen de Gereformeerden in Schotland en hier.

Tegenover de internationale samenwerking van socialist en communisten, zullen ook de trouwe belijdende Gereformeerden hebben te vormen een eenheidsfront.

Reserve in de biecht?

De v. Gheel Gildemeester heeft in de „Herv. Haagsche Kerkb.“ tegen de roomschen meer te polemiseren dan veel anderen, maar hij gaat ook meer op details in. In een van zijn laatste artikelen gaat het over de vraag, of Rome vrijheid gaf, om in bepaalde gevallen een bedreven zonde niet te biechten. De auteur merkt op:

Het éénige wat ik weet, is dat mijne zegsvrouw mij verzekerde, dat Zij van den bedoeiden pater in de reitrite bij Nijmegen de belofte heeft ontvangen, dat zij een kaart kon krijgen op zijne voorspraak; en dat haar dan die vragen betreffende het 7e (6e) gebod niet zouden worden gesteld. Of hij daarmee méér beloofd heeft, dan hij kon houden, weet ik niet. Of hij het ook aan anderen beloofd heeft, weet ik niet. Dat deze kaart vrijheid zou geven „aan toonder“ om bepaalde zonden te verzwigen, waar heb ik dat ooit bewaard?

Het groote polderland en de kerk.

Hier en daar wordt al geschreven over dat verschrikkelijke land, dat er straks weer zal komen, als de Zuiderzee is drooggelegd en de menschen tot den bodem zullen af dalen om er hun huisjes neer te zetten. Wat moet „de kerk“ doen? De Roomschen, naar verhuud, zijn al bezig, de Hervormden denken ook over het vraagstuk na, maar Dr. Bouma van Zwolle zegt in het „Geref. Kerkbl. v. Dr. & Ov.“:

De tijd zal leeren, wat er van dit alles terecht komen zal. Ik geloof, dat het wel een weinig voorbarig is.

Want wel kan men het voortdurend sterven der Hervormde Synode en van de Hervormde Kerkvoogdijen prijzen, voorzover het blijk geeft van belangstelling in de zaak. Maar veel verder kan ik niet me de bewondering niet gaan van Gereformeerde zijde. Men begint de verkeerde lijn te volgen op deze manier.

De goede manier is deze, dat er eerst op een of andere plaats geloovigen gaan wonen. Dan is er de Kerk in de twaalfde provincie, en dan gaat ze zich ook instutueeren en heeft behoefte aan een kerkgebouw. Maar de Hervormde Kerkvoogdijen gaan van de andere zijde beginnen. Eerst de organisatie, misschien straks eerst kerken bouwen, en dan komen er de geloovigen, en ze vinden er reeds de Kerk, wier organisatie reeds klaar was, eer er een mensch woonde.

Zoo doen de Roomschen, maar in hun spoor wil toch de Hervormde Kerk niet gaan. Eerst de gemeente en dan het zoeken naar een kerkgebouw. Anders kon men ook reeds predikanten gaan be-roepen in de te vormen gemeenten.

Men moet de ontwikkeling der dingen afwachten en eerst dan kan met zekerheid de te volgen kerkelijke lijn worden afgebakend. En hoe dan op een plaats in de twaalfde provincie een Kerk komt, is gemakkelijk in te zien. Als er een aantal geloovigen in zulk een plaats woont, komt de drang naar institueering in hen op, en komt daar de Kerk tot openbaring. Laat ik herinneren aan wat Dr. Kuyper hierover schreef in zijn „Tractaat van de Reformatie der Kerken“.

De dolantie en haar vrucht naar de meening van een hervormd auteur.

De „Geref. Kerkb. v. Rotterdam“ spreekt in een artikel van Dr. A. Kuyper over Dr. Callenbach, Ned. Herv. pred. te Rotterdam, die, hoewel zelf niet met de dolantie meegaand, over haar vrucht zich aldus uitliet:

Hij schreef: wat was de groep „Gereformeerden“ aanvankelijk klein in aantal en wat heeft die betrekkelijk kleine groep een energie ontwikkeld? Kerken werden gebouwd, predikantstractementen bijeengebracht, een organisatie in 't leven geroepen, een arbeid verricht, die met een eerbiedig eeresalut moet begroet worden.

„Zeker, ik weet er zijn verklarende omstandigheden. Zij die in 1886 de Hervormde Kerk verlieten, waren bijna zonder uitzondering menschen, die belang stelden in kerkelijk en geestelijk leven. De strijd, voorafgegaan aan hun uittreden, had den iver verward.

Het bewustzijn: wij hebben van elders geen hulp te verwachten, zelf moeten wij 't doen in Gods kracht, staalde den moed. Maar dit neemt niet weg, dat wij beschaamd staan tegenover hen. De vraag komt hierbij ook op: moeten wij niet, hoezeer de scheuring betreurende, toch dankbaar zijn voor een daad, die het aantal predikanten en kerkgebouwen en mede-arbeidenden zoozeer deed toenemen? Zonder de Dolantie was daarvan, naar menselijke berekening, niet een vierde tot stand gekomen.”